

Academic Article

ข้อจำกัดของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ตามเกณฑ์มาตรฐาน
หลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๕ ในการผลิตบัณฑิตด้านการบินตามมาตรฐานอาชีพ

THE LIMITATION OF A LECTURER SPECIFICATION UNDER STANDARDS CRITERIA FOR A BACHELOR'S DEGREE CURRICULUM 2565 B.E. TO GENERATE AVIATION GRADUATES COMPLIANT WITH OCCUPATIONAL STANDARDS

ชยุต ชญชิตวิวัฒน์^{1*} และ คเนศ บุญยะปานะโชติ²

¹สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสายการบิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²แผนกพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สายการบินไทยแอร์เอเชีย

Chayut Chonthiwat^{1*} and Kanesh Boonyapanachoti²

¹Airline Business Management Program, Faculty of Management Sciences, Phranakhon Rajabhat University

²Cabin Crew Department, Thai AirAsia

*E-mail: chayut.ch@pnru.ac.th

Received: 2024-07-24

Revised: 2024-09-09

Accepted: 2024-09-19

บทคัดย่อ

คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกอบด้วย ด้านคุณวุฒิ ด้านตำแหน่งทางวิชาการ ด้านผลงานทางวิชาการ ด้านประสบการณ์ และด้านอื่น ๆ อาจเป็นข้อจำกัดในการผลิตบัณฑิตการบินให้มีทักษะสอดคล้องตามมาตรฐานวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการบิน โดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) บทความนี้จึงมีเจตนารมณ์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนด้านการบินเพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการบินได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อสำเร็จการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณวุฒิ ควรพิจารณาให้การยอมรับประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมการบินหรือประสบการณ์การสอนด้านการบินอย่างน้อย 4 ปี ทดแทนคุณวุฒิระดับปริญญาโทและอย่างน้อย 8 ปี ทดแทนคุณวุฒิระดับปริญญาเอก ด้านตำแหน่งทางวิชาการ ควรพิจารณาให้เป็นคุณสมบัติที่จะได้รับการพิจารณา

เป็นพิเศษ ด้านผลงานทางวิชาการ ควรมีการยืดหยุ่นสามารถนำส่งผลงานทางวิชาการภายหลังได้ ในระยะเวลาที่กำหนด และด้านทักษะภาษาอังกฤษ ควรกำหนดให้ใช้ผลคะแนน TOEIC แบบโปรแกรม การฟังและการอ่าน หรือ ผลคะแนนรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้มาตรฐาน ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการบินเท่านั้น

คำสำคัญ: ข้อจำกัด คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๕ การผลิตบัณฑิต การบิน มาตรฐานอาชีพ

ABSTRACT

The lecturer specification by The Commission on Higher Education Standards Re: Standards Criteria for a Bachelor's Degree Curriculum 2565 B.E. include qualification, academic rank, academic work, experience and others might be the limitation to produce aviation graduates according to occupational standards in aviation by Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization). This article intended to study and analyze relevant concerns in order to suggest a guideline to determine the specification of aviation lecturer for producing aviation graduates with knowledges, skills and characteristics in 21st Century, according to occupational standards to enter the aviation industry labor market effectively when graduating. The study's findings revealed that qualifications should consider accepting work experience in the aviation industry or aviation teaching at least 4 years instead of a master's degree and 8 years instead of a doctor's degree, academic rank should consider being an advantage of qualification, academic work should be flexible to be completed later within the specified time frame and English skills should be accepted TOEIC listening and reading scores or others that are standard, widely accepted and acceptable in the aviation industry only.

Keywords: Limitation, Lecturer Specification, Standards Criteria for a Bachelor's Degree Curriculum 2565 B.E., Producing Graduates, Aviation, Occupational Standards

บทนำ

การปฏิบัติงานของบุคลากรการบิน มีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งของผู้ใช้บริการและผู้ประกอบการ (Thailand Professional Qualification Institute

(Public Organization), 2016) จำเป็นต้องอาศัยทักษะที่มีความชำนาญจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทำงานในอุตสาหกรรมการบิน โดยตรงในการถ่ายทอดองค์ความรู้และแบ่งปัน

ประสบการณ์อันมีค่าทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนด้านการบิน ด้วยคุณวุฒิเป็นเกณฑ์มาตรฐาน (The Commission on Higher Education Standards (CHES), 2022) ประกอบกับการขาดแคลนบุคลากรสายวิชาการที่มีคุณวุฒิตรงด้านการบินทั้งระดับปริญญาโท และปริญญาเอกในประเทศไทยนับเป็นข้อจำกัดของกระบวนการผลิตบัณฑิตการบินให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพและไม่สอดคล้องต่อนโยบายของภาครัฐด้านการเตรียมความพร้อมในการรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดให้อุตสาหกรรมการบินเป็น 1 ใน 5 อุตสาหกรรม ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม New S Curve ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 (Ministry of Industry, 2016) ประกอบกับวิสัยทัศน์ของนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้นโยบาย “IGNITE THAILAND, AVIATION HUB” โดยจะยกระดับสนามบินสุวรรณภูมิให้ติดอันดับ 1 ใน 50 ของสนามบินที่ดีที่สุดในโลก ภายในระยะเวลา 1 ปี และติดอันดับ 1 ใน 20 ของโลก ภายในระยะเวลา 5 ปี จากที่เคยอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 (Royal Thai Government, 2024) การพิจารณาให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในการทำงานเฉพาะทางวิชาชีพด้านการบิน เทียบเท่าหรือทดแทนคุณวุฒิทั้งระดับปริญญาโท

และปริญญาเอก นับเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วยทักษะ 4 ประการ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร (Communication) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) (CampHub, 2021) เพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้มีคุณภาพตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการบินในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

บทความนี้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพและรวบรวมข้อมูลจากสิ่งบันทึกหรือเอกสาร (Document) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเจตนารมณ์ที่จะแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อกำหนดคุณสมบัติอาจารย์การบินด้วยคุณวุฒิเป็นเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา ปีพ.ศ. 2565 ที่อาจไม่สามารถพัฒนาและผลิตบัณฑิตการบินให้มีทักษะสอดคล้องตามมาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชาชีพการบิน โดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พร้อมเสนอแนะแนวทางในการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนด้านการบิน เพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการบินได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อสำเร็จการศึกษา

ข้อจำกัดด้านคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565

ปัจจุบัน มีสถาบันการศึกษามากมายที่เปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านการบิน และมักจะกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ ด้วยคุณวุฒิและคุณสมบัติอื่น ๆ ให้สอดคล้อง และเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐาน การอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ ปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ได้แก่

ด้านคุณวุฒิ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาเอก หรือ กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก โดยเรียนรายวิชาครบถ้วนแล้วและอยู่ในระหว่าง การทำวิทยานิพนธ์ หรือ สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาโทและปริญญาตรี สาขาวิชาด้านการบิน หรือสาขาที่เกี่ยวข้องจากสถานบันการศึกษาและ สาขาที่ ก.พ. รับรอง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Announcement Phrana khon Rajabhat University, 2019)

ด้านตำแหน่งทางวิชาการ ระบุให้มี ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือ เทียบเท่า ในสาขาวิชาธุรกิจการบิน หรือสาขา ที่เกี่ยวข้อง (Announcement Suratthani Rajabhat University, 2019)

ด้านผลงานทางวิชาการ ต้องมีผลงาน ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านการบินและได้รับ การเผยแพร่แล้วอย่างน้อย 1 รายการ ในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง ประกอบการสมัคร (Announcement Phranakhon Rajabhat University, 2019)

ด้านประสบการณ์ ประสบการณ์อันมีค่า ที่ได้รับจากการทำงานในอุตสาหกรรมการบิน

ถูกกำหนดให้เป็นเพียงการได้รับการพิจารณา เป็นพิเศษเท่านั้น (Announcement Phranakhon Rajabhat University, 2021)

ด้านอื่น ๆ ทักษะภาษาอังกฤษ มีการ กำหนดให้ทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ถึง อาจารย์พิเศษ สามารถเลือกใช้ผลการทดสอบ ภาษาอังกฤษอย่างใดอย่างหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนด อาทิ ผลการทดสอบภาษาอังกฤษ TOEFL ทั้งแบบ Paper CBT IBT และ ITP ผลการทดสอบภาษา อังกฤษ TOEIC หรือ ผลการทดสอบภาษาอังกฤษ IELTS ตลอดจนรวมถึงผลการทดสอบภาษาอังกฤษ รูปแบบต่าง ๆ ภายในของ แต่ละสถาบันการศึกษา (Announcement Phranakhon Rajabhat University, 2021)

การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ในลักษณะนี้อาจเป็นข้อจำกัดด้านขีดความสามารถ (Competency) ประการหนึ่งของอาจารย์การบิน ในการผลิตบัณฑิตการบิน เพราะแม้ว่าการกำหนด คุณสมบัติด้านคุณวุฒิและผลงานทางวิชาการนั้น จะแสดงให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) อย่างไร ก็ตาม ขีดความสามารถยังหมายรวมถึงทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attribute) ที่ส่งผลต่อ การแสดงพฤติกรรม (Behavior) ที่ทำให้เกิด ผลการปฏิบัติงานที่ดี โดยขีดความสามารถนี้ อาจเกิดจากพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ประสบการณ์ทำงาน การฝึกอบรมและการพัฒนา (HREX.asia, 2019) เนื่องจาก การปฏิบัติงาน ของบุคลากรทางการบินมีความเกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินทั้งของ

ผู้ให้บริการ และผู้ประกอบการ (Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization), 2016) ความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่จำเป็นต้องอาศัยทักษะและความชำนาญเฉพาะด้าน เป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกัน ความสามารถด้านภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลในการปฏิบัติ การบินและนับเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งต่อการประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมการบินทั้งในประเทศไทยและอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก โดยกำหนดให้ผลคะแนน TOEIC แบบโปรแกรมการฟังและการอ่าน (Listening & Reading) ซึ่งเป็นแบบทดสอบสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษสำหรับทดสอบทักษะในการรับสาร (Receptive Skills) ได้แก่ ทักษะการฟังและการอ่าน โดยสามารถใช้ทดสอบผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษในระดับเริ่มต้นจนถึงผู้ที่ใช้ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา (Center for Professional Assessment (Thailand), 2023) เป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่จำเป็นต้องมีในหลายตำแหน่งงาน

สำหรับรายวิชาในหลักสูตรด้านการบินพบว่า

กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ประกอบด้วยรายวิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานในวิชาชีพที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพในการศึกษาวิชาเฉพาะ (Ministry of Education, 2010) เช่น วิชาจิตวิทยาการบริการ วิชาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจสายการบิน และวิชากฎหมายการบิน เป็นต้น รายวิชาดังกล่าวเหล่านี้เป็นรายวิชาทฤษฎีที่ระบุหน่วยกิตเป็น 3(3-0-6) กล่าวคือ เป็นรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีจำนวน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ไม่มี

ภาคปฏิบัติ และผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก ปริญญาโท หรือปริญญาตรี สาขาวิชาด้านการบินหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรวมถึงอาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการด้านการบินหรือด้านที่เกี่ยวข้องสามารถทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนได้เพราะอาจเคยได้รับการศึกษาและค้นคว้ามาแล้วด้วยตัวเองโดยตรง

กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน ประกอบด้วยรายวิชาที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระและองค์ความรู้เฉพาะด้านของสาขาวิชาที่กำหนดให้ต้องเรียน และเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ (Ministry of Education, 2010) เช่น การจัดการท่าอากาศยาน ระบบการจัดการความปลอดภัยสายการบิน เวชศาสตร์การบิน การจัดการครัวการบิน การจัดการสินค้าอันตราย การให้บริการภาคพื้น การสำรองที่นั่งและบัตรโดยสาร การฝึกปฏิบัติการบริการในอากาศยาน และการฝึกกรณีเกิดภาวะผิดปกติหรือฉุกเฉิน โดยทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะทางของวิชาชีพจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานตรงในแต่ละตำแหน่งงานนั้น ๆ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีระบบและเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้องซึ่งเกิดขึ้นได้จากการเคยปฏิบัติงานจริงเท่านั้น นอกเหนือจากนี้ รายวิชาภาษาอังกฤษด้านการบินถือเป็นรายวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตการบินเป็นอย่างมาก เพราะภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่ใช้ปฏิบัติหน้าที่ในอุตสาหกรรมการบิน อีกทั้งการใช้ภาษาอังกฤษด้านการบินมีคำศัพท์เฉพาะมากมายที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อปฏิบัติงานด้านการบิน ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้าน

การbinจิงควรเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Teaching English for Specific Purposes: ESP) ในการนำไปใช้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการใช้ภาษาอังกฤษ (Language Use) ในบริบท (Context) ที่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการbinจึงมีความสำคัญต่อบัณฑิตการbinเป็นอย่างมาก เนื่องจาก รูปแบบการทดสอบภาษาอังกฤษที่ใช้ประกอบการสมัครงานตำแหน่งงานต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการbinส่วนใหญ่ กำหนดใช้ผลคะแนนจากการทดสอบ TOEIC แบบโปรแกรมการฟังและการอ่าน (Listening & Reading) ซึ่งเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ซึ่งหากอาจารย์การbinไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอบ TOEIC หรือ สอบได้คะแนนไม่ถึงตามเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละตำแหน่งงานในอุตสาหกรรมการbinที่กำหนด อาจส่งผลให้เกิดเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการผลิตบัณฑิตการbinตามมาตรฐานอาชีพได้

หลักสูตรการbinภายใต้มาตรฐานอาชีพ สาขาวิชาชีพการbin โดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

การเปิดหลักสูตรการbinระดับปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาสามารถทำได้ 2 วิธี ได้แก่

การเปิดหลักสูตรใหม่ หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่ซึ่งยังไม่เคยเปิดสอนมาก่อน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกปิดหลักสูตรขึ้นใหม่ และต้องบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาหลักสูตรของคณะ/วิทยาลัย (Phranakhon Rajabhat University, 2022)

หลักสูตรปรับปรุง หมายถึง หลักสูตรที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในสถาบันการศึกษา แต่ประสงค์จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระและรายละเอียดให้เหมาะสม โดยแบ่งเป็นหลักสูตรปรับปรุงที่มีการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร เช่น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชาเฉพาะ เปลี่ยนระบบการศึกษา เปลี่ยนรายวิชาจนเป็นผลกระทบต่อโครงสร้างของหลักสูตร และหลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย (สมอ.08) ที่มีการปรับปรุงแต่ยังคงเนื้อหาของศาสตร์นั้น ๆ โดยประกอบไปด้วยกระบวนวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปรัชญาและ/หรือวัตถุประสงค์เดิมของหลักสูตร เช่น การเปลี่ยนชื่อรายวิชา การเปลี่ยนรหัสรายวิชาการเพิ่มรายวิชาเลือก และ/หรือปรับคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบโครงสร้างหลักของหลักสูตรและเนื้อหาสาระในหมวดวิชาเฉพาะ (PhranakhonRajabhat University, 2022)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่ลดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการลง แต่ไปมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้มากขึ้น (IGNITE THAILAND, 2021) การเปิดหลักสูตรการbinระดับปริญญาตรีจึงควรออกแบบรายวิชาและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตบัณฑิตการbinให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพการbin เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการbinและโอกาสก้าวหน้าในการทำงานทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศตามแนวทางที่เป็นสากล (Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization), 2021)

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือที่รู้จักในนาม สคช. (Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization): TPQI) เกิดจากแนวคิดของการจัดการหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาลในการยกระดับทักษะ ความรู้ ความสามารถ กำลังคนของชาติ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการที่จะเน้นสมรรถนะ (Competency) ในการทำงาน เพื่อปรับตัวให้เท่าทันต่อการแข่งขันเสรีที่จะเกิดขึ้น โดย “สมรรถนะ” นั้นต้องวัดได้อย่างมี “มาตรฐาน” เป็นระบบ เพื่อพัฒนากำลังคนให้สามารถทำงานได้ตรงต่อตามความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น (Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization), 2021)

ในปัจจุบันพบว่า สาขาวิชาการบิน ทั้งหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตและศิลปศาสตรบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีการออกแบบรายวิชาที่สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ 8 สาขา วิชาชีพการบิน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เพียง 3 คุณวุฒิวิชาชีพ จากทั้งหมด 45 คุณวุฒิวิชาชีพ เท่านั้น ได้แก่ สาขาต้อนรับบนเครื่องบิน อาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สาขาบริการภาคพื้นและสนับสนุนการบินภาคพื้นในอาคาร อาชีพพนักงานต้อนรับผู้โดยสารภาคพื้น และอาชีพพนักงานสำรองบัตรโดยสาร (TPQI-NET Professional Qualification Database System, 2016) ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดให้อุตสาหกรรมการบินเป็น 1 ใน 5 อุตสาหกรรม

ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม New S Curve ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 (Ministry of Industry, 2016) ประกอบกับวิสัยทัศน์ของนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้นโยบาย “IGNITE THAILAND, AVIATION HUB” โดยจะยกระดับสนามบินสุวรรณภูมิให้ติดอันดับ 1 ใน 50 ของสนามบินที่ดีที่สุดในโลก ภายในระยะเวลา 1 ปี และติดอันดับ 1 ใน 20 ของโลก ภายในระยะเวลา 5 ปี จากที่เคยอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลก ในปี พ.ศ. 2548 (Royal Thai Government, 2024)

ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สอนด้านการบินในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาทักษะ คือ หัวใจสำคัญของการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (UNICEF Thailand, 2019) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาด้านการบิน ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ในเนื้อหาของรายวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง เพื่อบูรณาการความรู้ต่าง ๆ จากศาสตร์อื่น ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีความเท่าทันในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การผลิตบัณฑิตการบินให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการบินทั้งระดับภายในประเทศและระดับสากล เนื่องจากผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 มีความตระหนักต่อการรับรู้สถานะของโลกเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง

ตามความสนใจอย่างไร้ข้อจำกัดด้วยองค์ความรู้ที่เกิดจากความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้เข้าถึงได้โดยปราศจากเงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่ (Ignite Thailand, 2020) ด้วยเหตุนี้การปรับปรุงหลักสูตรจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเมื่อพบว่าหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยไม่จำเป็นต้องใช้หลักสูตรครบ 5 ปี (Phranakhon Rajabhat University, 2022) ตัวอย่างเช่น หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสายการบิน หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้รวบรวมรายวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องและใกล้เคียงกันจากหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสายการบิน หลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2557 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นรายวิชาใหม่ 1 รายวิชา เช่น วิชาคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับผู้ปฏิบัติงานสายการบิน ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563 (Bachelor of Business Administration, Airline Business Management Program, 2020) เกิดจากการรวบรวมรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพและการแต่งกายกับจิตวิทยาการบริการเข้าด้วยกัน จากหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2557 (Bachelor of Business Administration, Airline Business Management Program, 2014) เพื่อสร้างหรือเพิ่มรายวิชาใหม่ให้มีจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบินทั้งภายในประเทศและต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนจนรวมถึงการขยายโอกาสการทำงานในอุตสาหกรรมการบินให้เพิ่มขึ้นที่ไม่ใช่

มีเพียงแต่อาชีพนักบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน และพนักงานต้อนรับภาคพื้น อาทิจาการบริการการจราจรทางอากาศ ประกอบอาชีพเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ (Air Traffic Controller) โดยปฏิบัติหน้าที่ให้ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และวิชาการปฏิบัติการอำนวยการบิน ประกอบอาชีพพนักงานอำนวยการบิน (Flight Dispatcher) ปฏิบัติหน้าที่เปรียบเสมือนนักบิน นั่งโต๊ะประจำแต่ละสายการบิน เป็นต้นนอกเหนือจากนี้ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสายการบิน หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครยังได้คำนึงถึงบทบาทสำคัญของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อประเทศไทยมาอย่างยาวนาน จึงได้สร้างกลุ่มวิชาภาษาจีนให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มทักษะทางด้านภาษาที่หลากหลายมากขึ้นจากเดิมที่มีเพียงแต่รายวิชาภาษาอังกฤษแต่เพียงเท่านั้น

การสำรวจทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สอนด้านการบินในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลัก 4'C (Battelle for Kids, 2019)

ทักษะการสื่อสาร (Communication)

เป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางหรือภาษามาตรฐานสำหรับการสื่อสารเพื่อปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมการบินระหว่างผู้ให้บริการ (พนักงานสายการบิน) กับ ผู้รับบริการ (ผู้โดยสาร) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายการบินต่างๆ ในประเทศไทยได้มีการกำหนดใช้ผลคะแนนจากการทดสอบสมิทธิภาพทางภาษาอังกฤษ TOEIC แบบโปรแกรมการฟังและการอ่าน (Listening & Reading) เป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่จำเป็นต้องมีในหลาย

ตำแหน่งงานตามแต่ละเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น อาจารย์การบินควรมีประสบการณ์ในการสอบ TOEIC ในรูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและได้รับคะแนนไม่น้อยกว่า 600 คะแนน ซึ่งเป็นเกณฑ์คะแนนในระดับที่หลายตำแหน่งงานในอุตสาหกรรมการบินกำหนดไว้เพื่ออัปเดตความรู้ในการที่จะนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพ นอกจากนี้ การมีทักษะด้านภาษาอื่น ๆ ก็สามารถนับเป็นคุณสมบัติพิเศษของอาจารย์การบินที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตการบินเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันในการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการบินเมื่อสำเร็จการศึกษาอีกด้วย เช่น ภาษาจีน เนื่องจาก สายการบินต่าง ๆ ในประเทศไทยมักจะมีเที่ยวบินแบบเช่าเหมาลำ (Charter Flight) สำหรับบริการผู้โดยสารชาวจีน โดยเฉพาะ เป็นต้น

ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) เมื่อหัวใจของการบิน คือ ความปลอดภัย (Safety) การทำงานเป็นทีมจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความปลอดภัย เพราะความปลอดภัยเป็นเรื่องของทุกคนในองค์กร เนื่องจาก รูปแบบการเข้าทำงานเพื่อปฏิบัติการบินส่วนใหญ่มีลักษณะแบ่งช่วงเวลาและสลับเวลา (Shift Work) การปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้คนที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารทรัพยากรการบิน (Crew Resource Management: CRM) จึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญสำหรับการทำงานเป็นทีมของผู้ปฏิบัติการบิน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น อาจารย์การบินควรเป็นบุคคลต้นแบบ (Role Model) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพที่เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่บัณฑิตการบินควรมี เพราะการปฏิบัติการบินโดยเฉพาะเที่ยวบินที่ต้องพบกับภาวะผิดปกติและฉุกเฉินบนอากาศยานนั้น การปฏิบัติตามขั้นตอน (Procedures) ที่กำหนดไว้ด้วยการทำงานเป็นทีม (Teamwork) อย่างมีระบบถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ผ่านพ้นสถานการณ์อันเลวร้ายไปได้ด้วยดี เช่น การดับไฟ (Fire Fighting) และการปฐมพยาบาล (First Aid) บนอากาศยาน เป็นต้น

ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) แม้มีหลักสูตรการฝึกอบรมมากมายให้แก่พนักงานตำแหน่งต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการบิน และไม่ว่าหลักสูตรการฝึกอบรมเหล่านั้นจะมีความเข้มข้นเพียงใด ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อปฏิบัติงานด้านการบินในสถานการณ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การทำงานประกอบสู่การพัฒนาและยกระดับเป็นทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยการตั้งคำถามและตอบคำถามจากข้อมูลที่ได้รับมาเพื่อรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉินระหว่างปฏิบัติการบินที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนด้านการบินก็เช่นกัน ควรมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และร่วมกัน หาคำตอบเพื่อสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ จากการศึกษากรณีตัวอย่าง (Case Study) อย่างมีระบบ

และถูกต้องตามลำดับขั้นตอน ด้วยเหตุนี้ อาจารย์การบินที่เคยมีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการบิน จึงนับเป็นบุคลากรที่มีคุณค่า (Value) ต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาด้านการบินและรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน อาชีพโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังกรณีตัวอย่าง ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 ที่ผู้โดยสารรายหนึ่ง ต้องทิ้งน้ำหนักแม่ เนื่องจากมีปริมาณน้ำหนักเกิน เป็นเหตุให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม อย่างไรก็ตาม ด้วยปฏิภาณไหวพริบของพนักงานส่วนตรวจค้น ได้ใช้ทักษะการวิเคราะห์ให้คำแนะนำแก่ผู้โดยสาร ว่าควรแบ่งสัดส่วนของน้ำหนักแม่ในการโหลด ขึ้นเครื่องอย่างไรเพื่อให้สามารถนำขึ้นเครื่องได้ โดยไม่ต้องทิ้ง สอดคล้องกับ มาตรการเรื่อง ของเหลวและการตรวจค้นตามประกาศของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ระบุว่า ของเหลวประเภทยาและนม หรืออาหารสำหรับเด็กทารก อนุญาตให้นำขึ้นในท้องโดยสารอากาศยาน ได้ในปริมาณที่เหมาะสม (Posttoday, 2015)

ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
อุตสาหกรรมการบินมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี อย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับความปลอดภัยและความพึงพอใจที่ได้รับจากการบริการเดินทาง โดยอากาศยานในระดับสูงสุด การพัฒนานี้เกิดจาก ทักษะความคิดสร้างสรรค์แบบนอกกรอบและต่อยอด เป็นนวัตกรรม (Innovation) โดยการผสมผสาน ศาสตร์ต่าง ๆ ประกอบกับการประยุกต์ทักษะ ที่หลากหลายเข้าด้วยกันอย่างลงตัว อาจารย์การบิน จึงควรมีกรอบความคิดเพื่อการเติบโต (Growth Mindset) อันเป็นกุญแจสำคัญที่จะกระตุ้นและ

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตการบิน ที่เต็มไปด้วย ทักษะความคิดสร้างสรรค์ผ่านการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่และสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้าง นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการบิน ในอนาคตต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยจะเห็นได้จาก วิวัฒนาการของการจัดจำหน่ายตั๋วเครื่องบินที่ในอดีต ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตัวเครื่องบิน แบบกระดาษจะถูกส่งให้แก่ผู้โดยสารผ่านทาง ไปรษณีย์หรืออาจต้องให้ผู้โดยสารไปรับตัว ที่สำนักงานด้วยตัวเอง ขณะที่ตัวเครื่องบิน ในปัจจุบันนั้นเป็นตั๋วแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Ticket) ที่สายการบินต่าง ๆ ได้พัฒนาขึ้นมาสำหรับให้บริการ แก่ผู้โดยสารโดยสามารถจองและซื้อตั๋วเครื่องบิน ได้ด้วยตัวเองผ่านระบบออนไลน์และไม่จำเป็นต้อง ใช้ตัวกระดาษอีกต่อไป (Kanyawee, 2022)

แนวโน้มอุตสาหกรรมการบินกับแรงงานไทย ในอนาคต

สมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ หรือที่รู้จักในนาม ไออาตา (International Air Transport Association: IATA) คาดว่าธุรกิจ สายการบินภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific) จะฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2568 โดยเฉพาะประเทศไทย จะมีการเติบโตของจำนวนผู้โดยสารเทียบเท่า ปีพ.ศ. 2562 ในปีพ.ศ. 2568 จาก 6 ปัจจัยหนุนต่าง ๆ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจและการค้าโลกมีแนวโน้ม ฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป 2) เศรษฐกิจไทย ในช่วง 3 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ย 3.0-4.0% ต่อปี จาก 2.6% ในปี พ.ศ. 2565 3) นโยบาย

เปิดประเทศโดยเฉพาะจีน 4) มาตรการกระตุ้นการเดินทางของไทยในกลุ่มที่มีศักยภาพ 5) มาตรการภาครัฐเพื่อช่วยพยุงธุรกิจสายการบินและ 6) ทางการมีแผนเร่งปรับปรุง ท่าอากาศยานและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อย่างต่อเนื่องให้พร้อมรับปริมาณจราจรที่เพิ่มขึ้น (Piyanuch, 2023) และจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเหนือระดับปี พ.ศ. 2562 ในปี พ.ศ. 2569 จาก 4 ปัจจัยหนุน ได้แก่ 1) ภาวะเศรษฐกิจและการค้าโลกมีแนวโน้มเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป 2) เศรษฐกิจไทยในช่วง 3 ปีข้างหน้าคาดว่าจะเติบโต ในช่วง 3.0-4.0% ต่อปี จาก 2.5% ในปี 2566 3) นโยบายภาครัฐเร่งกระตุ้นการเดินทางของกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ และ 4) ทางการมีแผนเร่งปรับปรุงท่าอากาศยานและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับปริมาณผู้โดยสารและการจราจรทางอากาศเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดสัญญาณที่ดีที่สังเกตได้จากการเข้ามาของผู้ประกอบการธุรกิจสายการบินรายใหม่จำนวน 9 สายการบิน ที่เริ่มทยอยเปิดตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1. บริษัท เอเชีย แอร์โรสเปซ เซอร์วิส 2. บริษัท สยาม ซีเพลน 3. บริษัท อาร์ ซี แอร์ไลน์ส จำกัด (Really Cool Airlines) 4. บริษัท อวานติ แอร์ ชาร์เตอร์ 5. บริษัท เอ็ม-แลนดาร์ซ 6. บริษัท กรุงเทพเฮลิคอปเตอร์ เซอร์วิสเชส 7. บริษัท พัทยา แอร์เวย์ 8. บริษัท เอเชีย แอทแลนติก แอร์ไลน์ส และ 9. บริษัท พี 80 แอร์ (Piyanuch, 2024) นอกเหนือจากนี้ การเปิดรับแรงงานชาวไทยของสายการบินต่างประเทศก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำแหน่ง พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน อาทิ บริษัท Cathay Pacific Airways Limited เปิดรับสมัครคนไทยไปทำงานในเขต

บริหารพิเศษฮ่องกง ตำแหน่ง พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำนวน 400 อัตรา (Announcement Department of Employment, 2024) รวมถึงสายการบินภูมิภาคตะวันออกกลางที่เปิดรับคนไทยเพื่อปฏิบัติงานตำแหน่ง พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน อย่างต่อเนื่อง เช่น สายการบิน Emirates สายการบิน Qatar Airways สายการบิน Etihad Airways และสายการบิน Oman Air เป็นต้น อีกทั้ง สายการบินในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ได้แก่ สายการบิน Japan Airlines และ สายการบิน All Nippon Airways ที่เคยเปิดรับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินแต่ชาวไทยเพศหญิงก็ได้เปิดโอกาสให้ชาวไทยเพศชายสามารถเข้าสู่เส้นทางอาชีพนี้ได้เช่นกัน

ในปัจจุบัน การเริ่มปลดพนักงานทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินจากผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปี พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบเชิงบวกทำให้ความต้องการแรงงานไทยในอุตสาหกรรมการบินและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะ บุคลากรด้านการบินของประเทศไทยที่ออกไปประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยยังไม่มี ความสนใจที่จะกลับมาประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมการบินอีกครั้ง (Bangkokbiz news, 2023) จึงเป็นโอกาสอันดีสำหรับสถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรและมีการจัดการเรียนการสอนด้านการบินและเกิดเป็นความท้าทาย (Challenge) สำหรับอาจารย์การบินในการที่จะผลิตบัณฑิตการบินให้มีทักษะตามมาตรฐานอาชีพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของสถานประกอบการเพื่อรองรับ

ต่อความต้องการแรงงานไทยในอุตสาหกรรมการบิน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างและการพัฒนาบุคลากรการบินชาวไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและเกิดเป็นความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ (Career Path) เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมการบินทั่วโลกด้วยแรงงานไทยอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดเป็นความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

อาจารย์การบินที่จะพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนด้านการบินเพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนเป็นแรงงานที่มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการที่หลากหลายตามทิศทางแนวโน้มของอุตสาหกรรมการบินทั่วโลกในอนาคต จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การทำงานตำแหน่งต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการบิน แต่จากการศึกษาประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่นำไปสู่การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์การบินในแต่ละสถาบันการศึกษา พบว่า ประสบการณ์การทำงานตรงในอุตสาหกรรมการบินเป็นเพียงข้อได้เปรียบที่จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางในการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งอาจารย์การบินเพื่อผลิตบัณฑิตการบินให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพแก่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจและรับผิดชอบกำหนดเรื่อง

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พิจารณาเพื่อดึงดูดให้บุคลากรด้านการบินเกิดความสนใจที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับวงการศึกษาหลักสูตรและสาขาวิชาด้านการบิน พร้อมกับการผลิตบัณฑิตการบินให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีพสู่การเป็นแรงงานสำคัญของอุตสาหกรรมการบินในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ด้านคุณวุฒิ ควรพิจารณาให้การยอมรับประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมการบิน หรือ ประสบการณ์การสอนด้านการบิน ทดแทนกรณีที่มีคุณวุฒิเพียงระดับปริญญาตรีหรือการมีคุณวุฒิทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่ไม่ตรงได้โดยกำหนดระยะเวลาตามความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น

คุณวุฒิปริญญาโท ควรพิจารณาให้การยอมรับประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมการบิน หรือ ประสบการณ์การสอนด้านการบิน อย่างน้อย 4 ปี (Announcement Civil Aviation Training Center, 2019)

คุณวุฒิปริญญาเอก ควรพิจารณาให้การยอมรับประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมการบิน หรือ ประสบการณ์การสอนด้านการบิน อย่างน้อย 8 ปี เป็นต้น (Announcement Civil Aviation Training Center, 2019)

2. ด้านตำแหน่งทางวิชาการ ควรพิจารณาให้เป็นคุณสมบัติที่จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ เนื่องจากว่า ในปัจจุบัน ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ด้านการบิน ในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก

3. ด้านผลงานทางวิชาการ มีการยืดหยุ่นให้บุคลากรด้านการบินที่มีความสนใจสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคล ตำแหน่ง อาจารย์ด้านการบิน แต่ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานด้านวิชาการ นำส่งผลงานทางวิชาการภายหลังได้ โดยกำหนดระยะเวลาตามความเหมาะสม เช่น หากได้รับการคัดเลือกและอยู่ในระหว่างช่วงทดลองงานแล้วจะต้องดำเนินการสร้างผลงานวิชาการอย่างน้อย 1 รายการ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการผ่านการทดลองงาน เป็นต้น

4. ด้านทักษะภาษาอังกฤษ กำหนดให้ผู้สนใจสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคล ตำแหน่ง อาจารย์ด้านการบิน ใช้ผลคะแนน TOEIC แบบ Listening & Reading ที่มีความเป็นมาตรฐานสูง ได้รับความเชื่อถือ และยอมรับในระดับสากล สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลด้านภาษา Common European Framework of Reference for Languages หรือ CEFR ได้ตั้งแต่ระดับ A1 ถึง C1 แยกตามทักษะการฟัง และทักษะการอ่าน หรือ ผลคะแนนรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้มาตรฐาน ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการบินเท่านั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับผลคะแนนไม่น้อยไปกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และอาจรวมถึงการส่งเสริมให้อาจารย์การบินเข้ารับการทดสอบเพื่อรักษาสรรณะตามมาตรฐานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

โดยแนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการเลือกคนให้ตรงกับงาน (Put the right man on the right job) เพื่อเป็นการวางรากฐานให้กับอุตสาหกรรมการบินอย่างยั่งยืนด้วยการเลือกคนที่มีสมรรถนะและมีความเชี่ยวชาญที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทำงานตรงในสายงานต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการบินเข้ามาพัฒนาหลักสูตรการบินให้มีประสิทธิภาพเพื่อผลิตบัณฑิตการบินที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการบินตามแนวทางสากลจนนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณเทพฤทธิ์ จิตจักร์ ผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทั้งด้านวิชาชีพการบินและด้านวิชาการ ปัจจุบันประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน อาจารย์พิเศษระดับมหาวิทยาลัย และติวเตอร์วิชาภาษาอังกฤษ เป็นอย่างยิ่ง ที่สละเวลาอันมีค่ารับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนมุมมองที่หลากหลายมิติ ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่บทความนี้อยู่ในขั้นวางแผนดำเนินการจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

REFERENCES

- Announcement Civil Aviation Training Center. (2019). **Recruitment for Staff**. March 25, 2019, 8-9. [in Thai]
- Announcement Department of Employment. (2024). **Recruitment for Job Seekers to work at Hong Kong Special Administrative Region with Cathay Pacific Airways Limited (No. 2/2024)**. May 28, 2024. [in Thai]
- Announcement Phranakhon Rajabhat University. (2019). **Recruitment for University Employee (Government Budget) Position of Lecturer No. 3/2019**, 10-12. [in Thai]
- Announcement Phranakhon Rajabhat University. (2021). **Recruitment for University Employee (Government Budget) Position of Lecturer No. 1/2021**, 8-9. [in Thai]
- Announcement Suratthani Rajabhat University. (2024). **Announcement as per Attached Details Suratthani Rajabhat University Re. Recruitment for University Academic Employee Airline Business Program Faculty of International School of Tourism No. 2**, 4. [in Thai]
- Bachelor of Business Administration, Airline Business Management Program, (Revised Curriculum 2020). (2020). **Section 3 Educational System, Operation and Curriculum Structure, Field of Specialization**. [in Thai]
- Bachelor of Business Administration, Airlines Business Management Program, (New Curriculum 2014). (2014). **Section 3 Educational System, Operation and Curriculum Structure, Field of Specialization**. [in Thai]
- Bangkokbiznews. (2023). **Watana M**. Retrieved July 20, 2024 from <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1056484>
- Battelle for Kids. (2019). **Framework for 21st Century Learning, Learning & Innovation Skills**. Retrieved July 13, 2024 from https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf
- Camphub. (2021). **Dreamwk**. Retrieved September 9, 2024 from <https://www.camphub.in.th/soft-skill-for-new-generation/>
- Center for Professional Assessment (Thailand). (2023). **TOEIC® Listening & Reading Test Overview**. Retrieved July 8, 2024 from <https://cpathailand.co.th/toEIC-listening-reading-test-overview/>

- HREX.asia. (2019). **HR OD**. Retrieved July 7, 2024 from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190624-competency/>
- Ignite Thailand. (2020). **Characteristics of Learners in 21st Century**. Retrieved July 13, 2024 from <https://www.ignitethailand.org/content/4756/ignite>
- Ignite Thailand. (2020). **The Student's Role in 21st Century**. Retrieved July 8, 2024 from <https://www.ignitethailand.org/content/4756/ignite>
- Kanyawee J. (2022). **What is E-Ticket**. Retrieved September 9, 2024 from <https://www.zipeventapp.com/blog/2022/07/14/what-is-e-ticket/>
- Ministry of Education. (2010). **Announcement of the Ministry of Education. Re: Standards Criteria for a Tourism and Hotel Program 2553 B.E. April 12, 2010, 4.** [in Thai]
- Ministry of Industry. (2016). **Thailand Industrial 4.0 Development Strategy for 20 years (2017-2036). October, 2016.** [in Thai]
- Phranakhon Rajabhat University. (2022). **New Curriculum Development and Revised Curriculum Manual 2565 B.E. 5-12.** [in Thai]
- Piyanuch S. (2023). **Industry Outlook 2023-2025: Air Transport**. Retrieved July 20, 2024 from <https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/logistics/air-transport/io/air-transport-2023-2025>
- Piyanuch S. (2024). **Industry Outlook 2024-2026: Air Transport Industry**. Retrieved July 20, 2024 from <https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/logistics/air-transport/io/air-transport-2024-2026>
- Posttoday. (2015). Retrieved September 9, 2024 from <https://www.posttoday.com/politics/390107>
- Royal Thai Government. (2024). **Srettha Thavisin**. Retrieved July 7, 2024 from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/79648>
- Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization). (2016). **Occupational Standards Aviation**. Retrieved July 7, 2024, from <https://www.tpqi.go.th/th/standard-detail/rQNWewEb3Q/qQycZ3tl> [in Thai]
- Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization). (2021). **Objective**. Retrieved July 8, 2024, from <https://www.tpqi.go.th/th/objective/nJW4LDWewEb3QWewEb3Q> [in Thai]

- The Commission on Higher Education Standards (CHES). (2022). **Announcement of the Higher Education Standards Commission. Re: Standards Criteria for a Bachelor's Degree Curriculum 2565 B.E.** Retrieved July 7, 2024, from <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/6942-2022-07-22-03-17-22> [in Thai]
- TPQI-NET Professional Qualification Database System. (2016). **Aviation (34 Professional Qualification) Aviation Professional Qualification Framework 8 (New Version).** Retrieved July 7, 2024, from <https://tpqi-net.tpqi.go.th/home/occ/industrialInfo/AVT> [in Thai]
- UNICEF Thailand. (2019). **Hugh Delaney.** Retrieved July 13, 2024 from <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/การศึกษาสำหรับศตวรรษที่-21>
-

